

SELİM SIRRI TARCAN'IN HAYATI (Geçen sayıdan devam)

A. Cevdet ARUN

Mil. Eğ. Bak. Emekli Müşavir Başmüfettişi
(Bed. Eğ. Branşından)**ÖZET:**

Spor Bilim Dergisinin birinci sayısındaki yazımızda rahmetli üstadın çok kısa özgeçmişinden bahsederek asıl "Beden Eğitimi Öğretmenliğini bir MESLEK haline getirme çabalarını"; girişimlerini, resmi tarafını hallederek fiiliyata geçiş önce İstanbul-Çapa Kız Öğretmen Okulu yanında yaptırılan Cimnastik Salonunda başlayarak daha sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsüne bu iş için bir BÖLÜM açtırmayı gerçekleştirdiğini, etraflıca anlatmış; özgeçmişinin detaylarını sonraya bıraktığımızı belirtmiştik.

Buna göre;

a) SPOR BİLİM Dergisinin 5'nci sayısının 30'ncu sayfasından başlayan yazımızın birinci bölümünde "25 Mart 1874'te MORA Yarımadasının Yenişehir Feneri beldesinde bir Albay çocuğu olarak doğduğunu, iki yaşında iken babası Karadağ savaşlarında şehit olunca annesiyle İstanbul'daki dayısının yanına geldiğini; okuma çağına gelince annesinin kıymetli takılarını satarak sağladığı parayı okul müdürüne vererek çocuğunu okutması için Galatasaray Lisesine yatılı kaydettirdiğini; burada beden eğitimi öğretmeninden esinlenerek bu işlere heves ve merak sardığını; başarı da göstererek aletlerde hünerlerini geliştirdiğini;

b) Derginin 6'ncı sayısının 46'ncı sahifesinden başlayan ikinci bölümde lise son sınıfına geldiğinde ayrılan para bittiği ve tedariki imkansızlığı yüzünden kendi kendine karar verip imtihana girerek İstanbul-Halıcıoğlu'ndaki Mühendishane-i Berri-i Hümayun (Askeri Mühendis Okulu-Kara Harp Okulu)'a 1890'da yine yatılı olarak girdiğini, oradaki çalışmalarını;

c) Derginin 9-10-11-12'nci sayısının 36'ncı sayfasından başlayan üçüncü bölümde 1895'te okuldan İstihkam Teğmeni olarak mezun olup İzmir-Yenikale civarındaki İstihkam Birliğine atandığını; çalışmalarına devam ettiğini; bir süre sonra İzmir merkezine alındığını; iyi Fransızca bilmesi dolayısıyla Komutan Paşaya Yaver (Emir Subayı) oluşunun hayatını daha çok renklendirdiğini; okumaya merak sardığını; Beden Eğitimi faaliyetlerine merak, heves ve hünerlerinin devam ettiğini; bazı okullarda bu derslerin öğretmenliğini üstlendiğini; hatta bir de Özel Okul açtığını; gazeteye yazılar yazmaya başladığını; 1900 yılına kadar süren bu görevden sonra Yüzbaşı rütbesiyle İstanbul-Anadolukavağı'ndaki İstihkam Birliğine ve Padişah Fahri Yaverliğine atandığını; böylece yeni bir hayata başladığını;

d) Derginin bu sayısıyla müşterek 13-14-15-16'ncı sayısının 40'ncü sayfasında başlayan dördüncü bölümde Anadolu Kavağı'nda sakin geçen hayatı için Beden Eğitiminin herkese lazım ve faydalı olduğu şeklinde arkadaşlarını teşvik ve tahrik ettiğini; yazılar yazdığını; komutanların çocuklarına ders verme ile dikkat çektiğini; bunun üzerine Halıcıoğlu'ndaki Askeri Mühendis Mektebine (Kara Harp Okulu) Cimnastik ve Eskrim Öğretmenliğine atandığını; şevkle çalıştığı bu sıralarda evlendiğini, iki kız evladının dünyaya geldiğini; yazarlık faaliyetlerine devam ederken SERVET-İ FÜNUN dergisinde çıkan bir yazı dolayısıyla Dr. kilisli Rifat tarafından Anatomi ve Fizyoloji bilgisizliğinden eleştirildiğini; doktorla görüştüğünde "kol ve

vücut kuvvetinden başka Anatomi ve Fizyoloji gibi Bilim dallarıyla ilgilenmesinin tavsiye olunduğunu"; bazı Fransızca kitaplar da verildiğini bunları okuyunca hatalarını anlayarak bu işin yapıldığı bir dış ülkeye gitmeyi kafasına koyduğunu; o sıralarda yurttan Meşrutiyet fikir ve hareketlerinin canlanmaya başladığını; halk arasında bunların yayılmasında, Meşrutiyetin İlanı hareketlerinde aktif olduğunu; ortalık yatışınca bir süre yurt dışına ve Paris'e "Askeri Ateşe olarak gönderilmek istendiği" kendisine söylenince "bunun yerine İsveç'e Beden Eğitimi ihtisasına gönderilmesini" istediğini; bu arzusu kabul edilerek 1909'da İsveç'e Stockholm Kraliyet Yüksek Beden Eğitimi Enstitüsüne tahsile gönderildiğini; anlatmış ve devamını bir sonraki yazımıza bırakmıştık.

İşte yazı dizimizin bu beşinci bölümünde Üstadın İsveç'e öğrenime gidişini, oradaki hayatını ve yurda dönüşündeki çalışmalarını, memleketimizde nelerle savaşmış olumlu sonuçlara ulaştığını incelemeye devam edecek ve dizimizi tamamlayacağız.

1909 yılında İsveç'e Stockholm Kraliyet Yüksek Beden Eğitimi Enstitüsüne öğrenci olan Selim Sırrı Tarcan, bu ülkeye bu sahada ilk giden ve rütbesi önyüzbaşıyla yükselmiş olan bir Türk Subayıdır. Aynı zamanda padişah fahri yaveridir. Bu sıfatlarıyla çok itibar görür. Kral V. Gustav'ın Hassa alayına alınmakla şereflendirilir ve kral ile tanışır; onunla tenis bile oynar.

(Seneler sonra Kral V. Gustav, İsveç'i Türkiye'ye tanıttığı için, İsveç'in Türkiye Büyükelçiliği vasıtasıyla ona imzalı bir resmini gönderir. Esasen önce de İsveç'ten ayrılırken kendisine birinci rütbeden VASA nişanı da verilmiştir. Bu armağanlar evinde aile albümünde muhafaza edilmektedir. Küçük kızı Sayın Azade Kent ile babası hakkında konuşmalarımız sırasında tarafımdan da görülmüştür.)

SELİM SIRRI, İsveç'teki öğrenimi sırasında, Beden Eğitiminin sadece adale kuvveti ve aletlerde akrobatik becerilerden ibaret olmadığını; bu işin Anatomi, Fizyoloji, biyoloji, Hijyen, Psikoloji, Pedagoji hatta Fizik-kimya gibi bilim dallarıyla ilişkisini görür. Bunun da "Bir Bilim Dalı" olduğu kanısını edinir. Hatta "İsveç'e pazularıyla gittim, kafamla döndüm" sözleri samimi bir itiraf olarak ünlüdür.

İsveç, Selim Sırrı Tarcan'ın hayatını, orada gördükleri, kafasındaki düşünceleri çok etkilemiş; ömrünün sonuna kadar o asil millete karşı bir hayranlık beslemiştir.

Orada, Türkiye'de yaptığı çeşitli spor dallarına devam etmekle beraber kayak, kızak ve buz üzerinde yelkenli kızak sporları ile de ilgilenmiş ve hayli başarı elde etmiştir. (Bu konuda da aile albümünde çeşitli fotoğraflar bulunmaktadır.)

İsveç'teki öğrenimi sırasında Selim Sırrı'yı en çok etkileyen husus şudur:

Kendisinin o zamana kadar kollarını kuvvetlendirerek, pazularını şişirerek aletlerde yaptığı kuvvete dayanan hünerleri ve akrobatik hareketleri, bir insan için, hele bütün toplum için yeterli, hatta gerekliliği değildir. Beden eğitiminin faydası (gayesi), insanın bütün vücut parçalarını dengeli ahenkli çalıştırıp işletmek suretiyle fikren, ruhen, ahlaken

olduğu kadar bedenen de mütenasip şekilde gelişmiş; sağlıklı, dayanıklı, güçlü, her türlü sorunları çözmeye yetenekli bir varlık olarak meydana gelmesini temin etmektedir.

Beden Eğitimi, Genel Eğitimin bir parçası ve unsurudur. İnandığı şudur:

Eflatun: "İnsan, bir ruhtan ve alet olarak kullandığı bir vücuttan mürekkeptir." demektedir. Eski devrin eğitimcilerinden MONTAIGNE ise; "Meydana getirmek istediğimiz, yalnız bir fikir değil, yalnız bir beden de değildir. Fakat bir İNSANDIR." demektedir.

Cismen ve fikren en az yorgunluğa mukabil, insana en çok fayda temin eden ruhi ve mihariki faaliyetlere "**Beden Eğitimi**" denir.

On dokuzuncu yüzyılda Almanya'da LUDWIG JAHN, Fransa'da (türkçe okunuşu ile) AMOROZ gibi eğitimcilerin kurup yaymaya çalıştıkları cimnastik sistemlerine karşılık veya onlardan türlü şekillerde esinlenerek İsveçte PERR HENRİK LİNG (1776-1839)'da kendine göre bir sistem geliştirmiş; anatomi, fizyoloji, biyoloji, hijyen, Pedagoji, Psikoloji... ilimleri de göz önünde bulundurularak sert ve kesik kumanda ile yapılan (ve KÖŞELİ HAREKET) dediğimiz bir tarzla vücudun bütün parçalarını; kas grupları, eklemleri; kalp-dolaşım ve solunum cihazlarını; bütün iç organları, sinir sistemi (hareket merkezi), hepsini dengeli ve metodlu bir şekilde çalıştırarak, kuvvetlendirerek, belli başarılar sağlayarak fikren, ahlaken ve bedenen iyi yetişmiş **bir nesil, tek bir hünerle öğünen fertlerden daha makuldür.** Böylece LİNG'in kurduğu sistem, İsveç milletince her yaş ve cinsteki insanlar tarafından, adeta bir ibadet gibi, benimsenmiş; çalışmalar bu yolda sürdürülmüştür.

Bunu iyice benimseyen Selim Sırrı, öğrenimini tamamlayıp yurda dönüşünde, o zamana kadar okullarda doğru dürüst yer almayan veya gelişigüzel yapılan Beden Eğitimi derslerinin, önce okullardan başlayarak ıslahı gerektiğini düşünmüş, devrin Milli Eğitim Bakanı uyanık fikirli Emrullah efendiye konuyu açmış, ondan destek görmüş; 14 Temmuz 1910'da İstanbul ve Vilayetler Beden Eğitimi Müfettişliğine; 9 Haziran 1911'de de "Maarif Okulları Genel Müfettişliği"ne atanmıştır. Beden Eğitimi yapacak, öğretecek, yaptırarak ve denetleyecektir.

Bu işin, iyi yetişmiş elemanlarla mümkün olacağına inanan Selim Sırrı, geleceğin öğretmenlerini yetiştirmek üzere İstanbul Darülmüallimin (İstanbul Erkek Öğretmen Okulu)'ünün Beden Eğitimi Öğretmenliğini üstlenmiştir.

Bu çalışmalar yanında Kız Okullarında, hatta Medresetül vaizin (Medreseler)'de okuyan mollalara da bu işi yaptırmak üzere zamanın Şeyhülislamı (Diyaret İşleri Başkanı) Hayri Efendi'ye (1970'li yıllarda Başbakan olan Suat Hayri Ürgüplü'nün babası) müracaat eder. Olumlu karşılır. Bir de resmi yazı ile "Vaizler Medresesinde öğretmenlik" işinde görevlendirilir.

Önceleri cübbe, sarık ve şalvarla başlayan çalışmalarda hareketlere engel olan bu giysiler daha sonra yavaş yavaş atılır. (Hoca adaylarının sarıklı cübbeli kıyafetle cimnastik yaptıklarını gösteren resimler vardır).

Aynı hal, önceleri başörtüsü ve yeldirme ile cimnastik

yapan Kız Okullarında da yavaş yavaş bu fazla giysiler atılmıştır. (Bu hali gösteren resimler de vardır).

O devrin şartları ve anlayışı içinde bu GİRİŞİM ve elde edilen uygulamayı, bu gün için BÜYÜK BİR İLERİCİLİK saymak gerekir.

Halen asker olan Selim Sırrı, 1911 sonlarında Harbiye Nazırı (Milli Savunma Bakanı) Nazım Paşa'ya Yaver (Emir Subayı) olur. Kıbrıslı Tevfik isimli bir arkadaşı ile bu görevi nöbetleşe sürdürürler. Arkadaşının nöbette olduğu bir gün tarihimizde ünlü "Bab-ı Ali Baskını"nda Paşa ve Yaveri şehit olur. Tesadüf eseri hayatta kalan Selim Sırrı, o günden sonra, mevcut usüllere göre, ihtiyata geçerek askerlikten tamamen ayrılır; sivil hayatta öğretmenliğe döner.

Ancak 1914'te "Birinci Cihan Savaşı" başlayınca Selim Sırrı tekrar askere çağrılır. Kuriye olarak sivil eczacı pasaportu ile İstanbul-Almanya arasında "üstü ilaç, altı silah dolu sandıkların yurda getirilmesinde" görevlendirilir. Bu hal, yirmi iki sefer olarak gerçekleşir. Bu arada Padişah Sultan Reşad'ın Almanlar tarafından çekilip büyütülmüş ve çerçevenmiş resmini de Kuriyeligi sırasında Almanya'dan getirerek padişaha takdim eder. Sohbet ederler. Masaj ihtiyacı olan padişaha masaj yapar, yaverine de öğretir. Padişah memnun kalmıştır. Ayrılırken kendisine bir ALTIN CEP SAATI hediye eder. (Bu saat halen ailede mevcuttur. Tarafımdan da görülmüştür.) Padişahla bu ilişkiyi öğrenen zamanın Harbiye Nazırı (M. Savunma Bakanı) ve Başkumandan Vekili Enver Paşa, kendisi atlanarak doğrudan Padişahla temasa geçilmesini iyi karşılamaz, kızar; kuriyelik görevi S. Sırrı'nın üzerinden alınır. Bu durum üzerine tekrar sivil hayata döner. Darülmüallimin-i Aliye'de (Yüksek Öğretmen Okulu) Cimnastik öğretmeni yetiştirmeye başlar. Bir yandan da bu dersin müfettişliğini yürütür.

İşine çok bağlı ve mesleğini çok severek canla başla çalışan, öğrencilerinin bu konuda da iyi yetişmelerine çaba harcayan S. Sırrı, bir yandan öğrencilerini teşvik etmek, diğer yandan KONUSU'yu halka tanıtır ve sevdirmek üzere özel olarak CİMNASTİK GÖSTERİLERİ tertiplemeyi düşünür ve harekete geçer. O zaman İstanbul Erkek Öğretmen Okulu Kadıköy-Moda'da, bu gün Saint Joseph Fransız Lisesi'nin bulunduğu eski Papas Okulu binasındadır.

Kadıköy tarafında bugün Fenerbahçe Stadyumunun bulunduğu ve "Papazın bağı veya çayırı" denilen yerde, Öğretmen Okulu öğrencilerinden hazırladığı büyük bir grupla 1916 yılı Mayıs ayında, ertesi yıl 1917'de iki gösteri tertipler. Çok beğenilir. Birinci gösteride S. Sırrı'nın İsveç folklorundan (Fülüt çaldığı ve meraklı olduğu için öğrenimi esnasında İsveç Folkloru ile de ilgilenmiştir.) getirdiği bir Halk ezgisini, o zaman aynı okulun Edebiyat Öğretmeni Ali Ulvi Elöve tarafından güftesi yazılan ve Müzisyen Zeki Bey'in de işbirliği ile Türkçe'ye adapte edilen; bugün "Gençlik Marşı" olarak her zaman, her yerde söylenen "Dağ başını duman almış" marşı ilk defa ve ilk gösteride geçit resmi esnasında coşku ile söylenir. O gösteriyi seyredenler arasında Çanakkale Kahramanı Mustafa Kemal Paşa da vardır. Çok duygulanır ve sonra marşı öğrenir. Daha sonraki yaşamında ağzından düşürmediği "Yürüyelim arkadaşlar" adeta onun için bir ŞİAR olmuştur.

Bu konu ile ilgili anılar ve yazılar vardır. Sonraki yıllarda türlü şekillerde bu gösteriler parça parça yapılmıştır.

Ancak bugünkü 19 Mayıs ve Gençlik Bayramı'nın başlangıcı sayılacak bu gösteriler, zamanın Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey'in tensip ve direktifi ile resmleştirilmek üzere 11 Mayıs 1928 günü bütün İstanbul Kız ve Erkek Okullarından hazırlanan (1000) kız ve (2000) erkek öğrenci ile, şimdiki Taksim Gezisi'nin bulunduğu yerdeki Asker Kışlası'nın avlusunda kurulu ve uzun yıllar İstanbul'a stadyum vazifesi gören yerde İstanbul halkına gösterilmiş; Okullar Bayramı, İdman Bayramı, Cimnastik Bayramı... gibi adlarla her yıl tekrarlanmış; 1940'lı yılların başında bir yasa ile "**19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı**" haline gelmiştir. (Bu konu, Spor Bilim Dergisi'nin Ekim 1995'te yayınlanan 3 sayılı bülteninde tarafımdan etraflıca anlatılmıştır.) Bu ilk gösterilerden sonra S. Sırrı staddakilere şu konuşmayı yapmıştır:

"Muhterem Efendiler!

Türkiye Cumhuriyet maarifi tahsil ve terbiyesini üzerine aldığı vatan yavrularının fikirleri gibi bedenlerine de nasıl itina ettiğini göstermek için her sene cimnastik şenlikleri tertibine karar vermiştir.

Bu şenliklerin birincisine memleketimizin muhtelif şehirlerinde kız ve erkek on iki bin Türk çocuğu iştirak etti, bugün bu dakikada istikbalin bu muazzam irfan ordusu beden mümareseleri yapmaktadır.

Muhterem Efendiler! bilirsiniz ki, cumhuriyet mektepleri hayat mücadelesine milliyetperver insan hazırlayan birer irfan ocağıdır.

Gayemiz; gençleri tedricen serbestiye alıştırmak, vicdanlarına ve cemiyete karşı vazifelerini öğretmek, irade ve istiklallerini yolu ile kullanmayı kendilerine göstermektir.

Cimnastik ne bir hüner, ne bir marifet, ne de güçlü kuvvetli olanlara inhisar etmiş bir sanat değildir. Şuurlu bir terbiye vasıtasıdır.

Gençler cimnastik sayesinde kuvvetlerini tasarruf ve hüsnü idare etmeyi öğreneceklerdir. Vücut egzersizleri ruhun ve fikrin yükselmesine hadim oldukça makbuldür.

Cimnastikten kadın, erkek, büyük, küçük her yaşta herkes istifade edebilir. Mekteplerimizde tatbik ettiğimiz beden terbiyesinin umumi gayesi uzviyetin sıhhat ve ahengidir.

Kadınların beden terbiyesine ihtiyacı erkeklerden fazladır. Kuvvetli analar kuvvetli evlat yetiştirir. Türk kadınlığının itilası için takip edeceğimiz yolu Büyük Gazi nutuklarından birinde şu sözlerle gösteriyor:

"Türk kadını dünyanın en münevver, en faziletkâr ve en vakur kadını olmalıdır. Türk kadınının vazifesi vatani müdafaaya kadir bir nesil yetiştirmektir."

İşte biz de vatani müdafaaya kadir nesiller yetiştirecek Türk kadını hazırlıyoruz. Karşınızda cimnastik yapmaya hazırlanan bu üç bin genç içtimali hayatın her türlü mezhahimine karşı koymak için fikren olduğu gibi bedenen de kendilerini hazırlamaya çalışıyorlar. Salim fikrin sağlam bedende bulunabileceğine hepsinin imanı vardır."

1918-1919 yıllarında Darülmuaallimin-i Aliye (İçinde Erkek Öğretmen Okulu ile birlikte Yüksek Öğretmen Okulu) İstanbul cihetinde bir binaya; daha sonra da Çağaloğlu'nda şimdi İstanbul Anadolu Kız Lisesinin

bulunduğu binaya taşınır. (Bu satırların yazarı 1926-1931 yıllarında o zamanki sisteme göre beş yıllık yatılı Öğretmen Okulunu bu binada okumuştur.)

Bu yeni binasında Selim Sırrı Okulun Müdürü olur.

Çok adil ve sert bir müdürdür. Gençlere disiplin içinde serbestlik de verir. Okulun güzide öğretmenleri ve öğrenciler tarafından sevilir ve sayılır. Spora olduğu kadar kültüre de çok önem verir; sosyal faaliyetler, konferanslar, konserler tertipler. Folkloru yer verir. Hedef, gençlerin bedenen olduğu kadar görgü bakımından da seviyelerini yükseltmektir. Öğretmen arkadaşlarıyla eğitimle ilgili dergi çıkarırlar. Yazılar yazar.

1921'de tekrar Müfettişliğe getirilir. Ancak TBMM Hükümetince İstanbul Merkez Dairesi lağvedildiğinden bir süre açıkta kalır. Daha sonra Galatasaray Lisesi Beden Eğitimi öğretmenliğine atanır.

Selim Sırrı, İsveç'ten tahsilden dönüp memlekette muhtelif vazifelerde bulunduğu sürelerde Avrupa'nın hemen her ülkesinde, çeşitli şehirlerde yapılan cimnastik ve sporla ilgili olduğu kadar Eğitim Kongrelerine de katılır. Hatta bazılarında Kongreye başkan seçilir. İyi Fransızca bilmesi ve çok güzel bir ses tonu ile güzel konuşması, ona avantaj sağlar. Türkiye'yi ve Türk'leri tanıtmaya çalışır. Dostlar edinir. Yurda dönüşünde gördüklerini, edindiklerini, gittiği yerlerdeki özelliklerini, konferanslar ve yazılarla yurttaşlarına aktarmaya çalışır. Bu konuda da büyük çabalar gösterir.

1924'te çok sevdiği, onu tek başına yetiştirmiş olan ve herşeyini ona borçlu olduğu annesi Zeynep Hanımı (85 yaşında) kaybeder. Bu hal, onda büyük üzüntü yaratır. Onun acısını hiçbir zaman unutmaz, boşluğunu daima hisseder.

Selim Sırrı 20.5.1925'te tekrar Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişliğine atanır. Daima hedeflediği ve adeta ideal haline getirdiği husus, Beden Eğitimi bütün okulların programına yerleştirmek ve bunu temin edecek öğretmenleri, yani MÜTEHASSIS ELEMANLARI yetiştirmek ve bu konuda ÖĞRETMEN YETİŞTİRECEK BİR MÜESSESE kurmaktır.

Spor Bilim Dergisinin Ocak-Şubat 1990 tarihli birinci sayısının 9. sayfasında başlayan "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çalışmaları ve Aşamaları" başlığı ile yayınlanan yazımızda etraflıca anlatıldığı gibi, Büyük ATATÜRK, daha Kurtuluş Savaşı sıralarında iken "memleket gençliğini, gençliğin yetişmesini, Milli Eğitimin planlanıp hazırlanmasını, yeni neslin öğretmenlerin eseri olacağı" fikrini, 1921 yılında Ankara'da toplanan "Öğretmenler Kongresi"nde belirterek "harekete geçilmesini" ister. Ancak o sırada Sakarya Muharebeleri durumu dolayısıyla bu "Kongre" görevini bitirmeden dağılır.

KURTULUŞ SAVAŞI bitip ZAFER kazanıldıktan sonra milletin fikren, ahlaken ve bedenen kalkınmasında kendisine büyük görev düşen "EĞİTİM" işi ele alınacaktır.

Bu maksatla 15 Temmuz - 15 Ağustos 1923 tarihleri arasında Ankara'da (bugünkü sistemimize göre Milli Eğitim Şurası niteliğinde) "BİRİNCİ HEYET-İ İLMİYYE" (Birinci Bilimsel Kurul) adıyla Eğitim Tarihimize geçen ve memleketin güzide eğitimcilerinden oluşan (40) kişilik bir

Kuruluş bu planlama işini üstlenecektir.

O zamanki Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa Özler Başkanlığındaki, tanınmış eğitimcilerden oluşan bu kurulda "Terbiye-i Bedeniye Muallimi" (Beden Eğitimi Öğretmeni) Selim Sırrı Bey'de vardır.

Kurul'un çalışmalarında Milli Eğitimin bütün konuları ele alınıp bir programa bağlanmış; **Kız ve Erkek Okullarıyla Liselerin Beden Eğitimi ve İzcilik** konuları üzerinde durulmuş; bilhassa bir **TERBİYE-İ BEDENİYE DARÜLMUAILLİMİNİ** (Beden Eğitimi Öğretmen Okulu) açılması maddesi saptanmış ve 14 Ağustos 1923 günü TBMM'de okunan HÜKÜMET PROGRAMI'nın Milli Eğitime ait bölümünün 6. maddesinde bu husus belirtilmiş; böylece Selim Sırrı'nın **Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme** konusundaki ideal ve çabası, resmen **HÜKÜMET GÖREVİ** haline gelmiştir.

Buna dayanarak, yukarda bahsettiğimiz yazımızda da etraflıca belirtildiği gibi, Selim Sırrı önce İstanbul-Çapa Kız Öğretmen Okulu'nun yanında yaptırılan Cimnastik Salonunda 1926-27 yılında İsveç'ten üç öğretmen getirtmek, yani **önce hedefini ve alt yapısını hazırlamak suretiyle**, Beden Eğitimi Öğretmeni yetiştirmek üzere evvela Orta Dereceli Okullarda herhangi bir şekilde Beden Eğitimi Öğretmenliği yapmakta olanlar için; daha sonra da illerden İlkokul Öğretmenlerinden istekli ve yetenekli olanlar için 3-4-6-9 aylık KURSLAR açar. İsveç'e ilerisi için yetişmek üzere iki erkek, daha sonra da bir bayan öğretmen gönderir. Kurslar 1930 yılına kadar devam eder.

Bu başlangıçtan sonra Ankara'da Orta Dereceli Okullara muhtelif branşlardan öğretmen yetiştiren Gazi Eğitim Enstitüsünün yanında bir Cimnastik Salonu ile Spor Sahasının yaptırılmasına girişilir. Tesisler bitince Almanya'dan bir erkek öğretmen (Kurt DAINAS) getirtilerek 1932-1933 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsüne **BEDEN EĞİTİMİ BÖLÜMÜ** ilave edilir.

İsveç'e gönderilip öğrenimini bitirerek dönüşünde Çapa'daki kurslarla İstanbul Erkek Öğretmen Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliğinde görevli NİZAMETTİN KIRŞAN'ın Kuruculuğu ve Bölüm Şefliğinde açılan bu bölüme en az bir yıl İlkokul Öğretmenliği yapmış olanlar (yani Öğretmen Okulu mezunları) imtihanla alınır, üç yıl öğrenim süresi ile Beden Eğitimi Öğretmenliğinin bir MESLEK olması böyle başlar. Selim Sırrı'nın ideali gerçekleşmiş olur. Kendisi artık müsterihtir. (Daha sonraki yıllarda bu bölüme kız öğrenci de alınmakla **Bayan Beden Eğitimi Öğretmeni yetiştirme** yolları açılmış olur. Bu uğraşları yanında bir yandan konu ile ilgili kitap ve gazetelere makaleler yazar. Konferanslar verir.

S. Sırrı, çok sevdiği iki kızını Almanya'ya Beden Eğitimi tahsiline göndermiş ve onların da öğretmen yetişmesini sağlamıştır. 1929'da dönüşlerinde Özel Cimnastik Öğretmenliği yapmaya koyulmuşlardır.

Selim Sırrı Tarcan'ın, Beden Eğitimi konusunda o zaman için **İLERİ BİR ADIM** sayılacak uğraşları cidden övülmeye değerdir.

21.7. 1931'de Mil. Eğ. Bak. Başmüfettişi unvanını alan Selim Sırrı; o devrin idaresi, memlekete muhtelif saha ve şekillerde hizmet etmiş; yani **Cumhuriyete ışık tutmuş** kişileri, büyük bir anlayış, isabet ve **derin bir**

kadirbilirlikle değerlendirme ve adeta **ÖDÜLLENDİRME** yoluna gittiğinden, 1. 3. 1935'te Ordu Milletvekilliğine seçilir ve bu görevden ayrılır, emekli olur.

Milletvekilliği süresinde yazı ve konferans faaliyetleri, radyo konuşmaları devam eder. Hatta bu radyo konuşmaları üç ayrı cilt halinde kitap şekline getirilmiş; meslek yayınları arasına katılmıştır. Büyük Millet Meclisi (Ulus Meydanındaki eski binası) bahçesine Tenis Kortu yaptırmış, meraklılarla oynamışlardır. Bunu orada yaymaya çalışmıştır.

Büyük kızı Selma Mimaroglu'nun 1943'te otuz yedi yaşında genç iken vefatı, s. Sırrı'yı çok sarsmıştır. Küçük kızı ve kendisinden babası hakkında geniş bilgi ve doküman sağladığımız ve teşekkür borçlu olduğumuz Sayın Azade Kent'in evlerin bir salonunu ayırıp meraklı ve isteklilerle özel Cimnastik Öğretmenliği çalışmaları 4-5 yıl evveline kadar devam etmiştir. (Kendisi İstanbul-Nişantaşı'ndaki işini tasfiye ederek halen Avusturya'da bir iş düzeni kurmuş olan oğlunun yanına gitmiştir. Hayatını orada sürdürmektedir.)

Selim Sırrı Tarcan'ın Milletvekilliği 1946 seçimlerine kadar sürer ve orada son bulur. 52 sene birlikte çok mazbut ve mutlu yaşadığı evinde aile içinde sakin bir emeklilik geçirmeye başlar. Eşi Hadiye Hanım ile birlikte olduğu günlerden birinde 2 Mart 1957'te bir anholi ile birden hayata veda eder.

Selim Sırrı'nın kişiliği, karakter özelliği de ayrı bir yazı konusu olabilir.

Selim Sırrı Tarcan'ın ilkleri şöyledir: İsveç'e Beden Eğitimi öğrenimine giden ilk Türktür. Türkiye'de bilimsel şekilde **Beden Eğitimi Öğretmenliğinin bir meslek** haline getirilmesinin öncüsüdür. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramının ilk kurucusu ve "Dağ Başını Duman Almış" Gençlik" marşını ortaya koyan ilk eğitimcidir. Beden Eğitimi branşından ilk bakanlık müfettişidir. 1910'da başladığı bu işte Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişleri listesinin birinci numarasında yer almaktadır. Türkiye'de "Milli Olimpiyat Komitesi"nin ilk kurucusu ve ilk Başkanı'dır. (Bu konuda Uluslararası ilgililerle Fransızca mektuplaşmaları, görüşmeleri vardır. Eldedir. Bu husus, ayrı bir yazı konusu olmaya da değer.). Beden Eğitimi Branşından ilk **MİLLETVEKİLİ**'dir.

İyi bir aile kurucusu ve baba olan Selim Sırrı'nın kişiliği ve karakter özelliği övülmeye ve ayrı bir yazı konusu olabilecek niteliktedir.

İleri fikirli, çalışkan, yurtsever ve Türkiye'ye sağlık ve toplum yönünden Beden Eğitimi tanıtan ve yerleştiren Selim Sırrı için söylenecek, yazılacak çok şey vardır. İdeal edindiği Beden Eğitimi yurtta yerleştirip sağlık ve toplum konusunda ömrünü dolu dolu geçirmiştir. Her yönden örnek alınmaya ve değerlendirmeye layıktır.

Bugün adı, Ankara'da bir kapalı Spor Salonuna verilmiştir. Özenerek, büyük ideal olarak ele aldığı Beden Eğitimi Öğretmenliğini bir "MESLEK" haline getireniyi sağlayacak MÜESSESE olan Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü ana binasının yanında inşası 1932 yılında biten ve bugün hala daha aynı heybetle ayakta duran Cimnastik Salonu'nun önündeki özel yerine bir büstü konmuştur.

Beş yıldan beri İstanbul'da Türkiye Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Spor Kulübü Derneğinin girişimi ve

İstanbul Beden Eğitimi Bölge Müdürlüğü Atletizm Ajanlığının işbirliği ile, kendisinin öğrenci olarak yetiştiği, daha sonra bir süre öğretmenlik yaptığı GALATASARAY lisesinde başlayıp bitmek üzere, TÜNEL-TAKSİM parkurunda İlkokul, Ortaokul ve Lise seviyesindeki kız, erkek öğrenciler için altı kategori halinde "Selim Sırrı Tarcan Yol Koşusu" tertiplenmekte; okullarda ve çevrede ilgi görmekte; kazananlar fert ve okul olarak ödüllendirilmektedir. Bu vesile ile Dernek Yöneticilerince grup halinde Feriköy Mezarlığındaki Aile Kabrine gidilerek çiçek konmakta, anılmakta, mesleğin kurucusuna bir dereceye kadar şükran borcu ödemenin manevi hazzı duyulmaktadır. Nur içinde yatsın...

Bütün ömrünün meslek, toplum ve memlemek sevgisi ile dopdolu geçtiğini belirtmeye çalıştığımız Selim Sırrı Tarcan'ın bir kısmı eski harflerle, bir kısmı yeni Türk harfleri ile basılıp yayınlanmış 50'nin üzerinde kitabı vardır. Listesi ektedir.

Not:

1) Bu yazı, İstanbul'da Türkiye Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Spor Kulübü Derneğince üç ayda bir yayınlanmakta olan SPOR BİLİM dergisinde ve Ankara'da Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunca yine üç ayda bir çıkarılan "BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR BİLİMLERİ" dergisinde yayınlanmak üzere hazırlanmıştır.

2) Bu yazının hazırlanmasında: a) Rahmetli Üstad'ın hayatta bugünkü tek varlığı küçük (o da Beden Eğitimi Öğretmeni) kızı ve kendisine çok teşekkür borçlu olduğumuz Sayın Azade KENT ile 1984 Nisan-Mayıs aylarında İstanbul Nişantaşı'ndaki evlerinde, çok ince misafirperverliği içinde, babası hakkındaki müteaddit görüşmelerimizde elde edilen bilgi ve belgelerden; b) Milli Eğitim Bakanlığınca Cumhuriyetin 50'nci yılı dolayısıyla yayınlanan "CUMHURİYET'in 50. YILINDA MİLLİ EĞİTİMİMİZ" adlı kitaptan; c) Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu'nun Tarihi ve görev almış Müfettişlerin Albümü şeklinde rahmetli Bahir Sorguç tarafından hazırlanmış olup 1977 yılında Bakanlıkça İstanbul Milli Eğitim Basımevinde basılıp yayınlanan kitaptan; d) UNESCO Türkiye Milli Komitesince 50 Türk Eğitimcisini kapsamak üzere muhtelif Uzmanlara (Eğitimcilere) yazdırılmış olup 1987'de Ankara'da yayınlanmış olan "Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri" adlı kitapta Rahmetli Selim Sırrı TARCAN için Sayın Cemal ALPMAN tarafından hazırlanan bölümden; e) Üstüdü'nün kitaplarındaki muhtelif bölümlerden; e) Önce öğrenci, sonra dcı Beden Eğitim Öğretmeni ve Bakanlık Müfettişi olarak yurdumuzda ve mesleğimizdeki gelişmelerin, oluşumların içinde bulunmaktan doğan kişisel yaşantı, izlenim, müşahade, deneyim, bilgi ve edinilen belgelerden yararlanılmıştır.

Selim Sırrı Tarcan'ın Kitapları

Eski Harflerle

- 1 - Talimi lisanı Fransevi (1896)
- 2 - Beden Terbiyesi (Birinci kitap)
- 3 - Beden Terbiyesi (İkinci kitap)
- 4 - Beden Terbiyesi (Üçüncü kitap)
- 5 - İlk Okullarda Beden Terbiyesi
- 6 - Orta Okullarda Beden Terbiyesi
- 7 - Muallim Mekteplerinde Beden Terbiyesi
- 8 - Muallimlere B. Terbiyesi Rehberi
- 9 - Belçika'da Beden Terbiyesi
- 10 - Alman Jimnastikleri
- 11 - (Le Febure) ün B. Terbiyesi
- 12 - Resimli Çocuk Jimnastikleri
- 13 - Muhtelif Sporlar Nazariyatı
- 14 - Spor ve İdman
- 15 - Sporcu neler bilmeli?
- 16 - Sür'at yarışları
- 17 - Mukavemet yarışları
- 18 - Atlamalar
- 19 - Disk ve cirit atma
- 20 - Olimpiyat oyunları
- 21 - Halat çekme
- 22 - Nasıl yüzmeli?
- 23 - Tenis nasıl oynanır?
- 24 - Futbol nasıl bir spordur?
- 25 - Bizce meçhul hayatlar
- 26 - Tarcan zeybeği
- 27 - Askerin dağarcığı
- 28 - Muallimlere öğütler
- 29 - Doğru sözler
- 30 - Macaristan'da çocuk terbiyesi
- 31 - İsveç Jimnastikleri
- 32 - Prag'da spor kongresi

Yeni Harflerle

- 33 - Köylünün Beden Terbiyesi
- 34 - Bugünkü Almanya
- 35 - Garpta Hayat
- 36 - B. T. Oyun Jimnastik Spor
- 37 - Radyo konferansları (Cilt I)
- 38 - Radyo konferansları (Cilt II)
- 39 - Radyo konferansları (Cilt III)
- 40 - Çocuklara Sağlık Öğütleri
- 41 - Nasıl konuşmalı?
- 42 - Şimalin üç irfan diyarı
- 43 - Yaşama Bilgisi
- 44 - Yaşama Pedagojisi
- 45 - Müziğin dili
- 46 - Çelimsiz ve anormal çocuklar
- 47 - Nasıl mes'ut olabiliriz?
- 48 - Spor Pedagojisi
- 49 - Genç kalmanın sırları
- 50 - Olmuş şeyler
- 51 - Dost gözü ile Selim Sırrı Tarcan
- 52 - Yurt içinde gördüklerimiz
- 53 - Londra ve İngilizler
- 54 - Ailelere yaşama öğütleri
- 55 - Ömrümün kitabı (Çocukluk)
- 56 - Ömrümün kitabı (Gençlik)
- 57 - Ömrümün kitabı (Yaşlılık)
- 58 - Spor aleminde 50 sene